

Posudek vedoucího bakalářské práce – akademický rok 2020/2021

Autor: Michael Bánský **Forma studia:** denní **Obor:** Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název práce: Šlechtické znaky na kulturních památkách v okrese Kolín

Vedoucí BP: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Oponent BP: PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Bakalářská práce Michaela Bánského je zaměřena na inventarizaci a zhodnocení šlechtických znaků dochovaných na stavebních památkách ve středočeském okrese Kolín. Vznikla v mém semináři společně s několika dalšími pracemi vázanými k erbovním nálezům z dalších českých okresů. Autor se současně snaží osvětlit širší historické, heraldické a stavební souvislosti jednotlivých nalezených znaků. Podařilo se mu nalézt a většinou určit 73 znaků na stavebních památkách vyskytujících se ve 31 obcích kolínského okresu. Počet rodů, kterým znaky náleží, činí 45. Nejvíce znaků po sobě zanechali příslušníci rodu hrabat ze Šternberka (15). Následují knížata z Lichtenštejna (5) a hrabata z Althannu (4). Tři rody jsou připomenuty třemi znaky (Kinští, páni z Landštejna, hrabata Palffyové) a vždy dva znaky se dochovaly od devíti rodů. Časový rozsah nálezů je značný – představuje rozpětí od druhé poloviny 15. století (nádherný znak pánů z Landštejna v Tuchorazi) až po 21. století.

Téměř třetina znaků – 22 byla nalezena ve třech obcích – v Zásmukách, které s počtem 11 znaků dominují, Radimi (6) a Kouřimi (5). Společně se Svojšicemi a Křečhoří, kde jsou zachovány vždy čtyři znaky, tvoří uvedených 30 znaků v pěti obcích 41% všech nalezených znaků. Nálezy, které autor popisuje a obrazově dokládá, jsou výsledkem provedeného terénního výzkumu. Prvotní orientaci mu sice poskytla odborná literatura a její studium, ale vzniklý nálezový soubor s obrazovou dokumentací je zásluhou autora. Kvalitně provedená inventarizace dochovaných znaků je základní podmínkou další práce, i v ní student nezklamal.

Práce Michaela Bánského obsahuje standardní úvod s vymezením cílů výzkumu, popisem sledovaného okresu a solidním přehledem využití literatury. Vyzdvihnout je třeba využití skutečně rozsáhlého souboru odborných prací historického, uměleckohistorického, genealogicko-heraldického a místopisného rázu. Pozoruhodný je počet místopisných publikací věnovaných Kolínsku a Kouřimsku. V příloženém seznamu odborné literatury lze nalézt dva díly Sedláčkových *Hradů, zámků a tvrzí ...*, Královu *Heraldiku* a práce Antonína Podlahy. Kromě odborné literatury a souboru nalezených znaků našel Michael Bánský důležité informace i na internetových odborně směřovaných zdrojích. Po úvodu následuje historický úvod pojednávající o majetkových proměnách na Kolínsku v běhu časů.

Hlavní část textu tvoří rozbor znakových nálezů členěný abecedně podle obcí do jednotlivých kapitol, závěrečnou analýzu a krátký ukončující závěr. V kapitolách o nalezených znacích postupuje autor podle jednotného schématu: lokalita – stavební památka – znakový nález – šlechtický rod – jeho znak. Práce je přehledná, krátce jsou uvozujícím textem popsány dějiny obce s důrazem na jejich bývalé majitele. Vnitřní struktura kapitolky potom obsahuje stručnou informaci o vzniku a historii kulturní památky, na níž je dochován konkrétní nález/nálezy, poté se text zaměřuje na nalezený znak či znaky, kdy upřesňuje ve schematicky shodné podobě umístění znaku, jeho dataci, materiál, z kterého je nález zhotoven, popis zachovaného znaku a konečně se věnuje rodu, kterému znak patřil, a popisuje jeho úplný znak. Texty zahrnují podstatné informace a umožňují jistou komparaci již v průběhu čtení.

Celkové shrnutí získaných výsledků provádí M. Bánský v závěrečné analýze. Poznatky jsou porovnány v různých vazbách s uvedením četnosti výskytu: počet nálezů / počet obcí; počet nálezů / typ památky; počet nálezů / počet rodů; počet nálezů / doba jejich vzniku; počet nálezů

/ typ materiálu. Kvantitativně je zhodnocen počet aliančních znaků a provedeno porovnání podoby znaků (erb s veškerou heraldickou výbavou versus znak pouze v podobě štítu a koruny). Novinkou je analýza zjišťující počet znaků vzniklých z podnětu konkrétního šlechtického stavebníka; dále zamyšlení nad kvalitou dochovaných znaků, kde autor upozorňuje na chátrání kulturních památek tohoto typu a dokonce i na ztráty, k nimž u nich stále dochází. Konečně se autor pídí i po důvodech vzniku znakových nálezů, přičemž zjišťuje, že nejčastějším motivem jsou alespoň v případě Kolínska poněkud překvapivě sakrální důvody. K této kompletní analýze je připojen stručný závěr práce; připomíná heraldickou reprezentační strategii rodu Šternberků a uvažuje nad dalšími možnostmi studia tematiky.

K závěru práce věcně náleží tabulka, která poskytuje souhrnný přehled nalezených znaků v jednotlivých obcích, přiřazuje je k typu památky a uvádí i dobu vzniku. Po tabulce následuje celkem deset grafů a osm map. Z grafů je například možné přehledně posoudit četnost jednotlivých typů stavebních památek, počet znaků jednotlivých rodů, četnost nálezů podle doby vzniku, porovnání znaků samostatných a aliančních, barevnost znaků, typy materiálů, z nichž byly znaky zhotoveny, míru zachování znaků. Mapy podávají názorně rozmístění památek na území kolínského okresu podle vybraných hledisek.

Dále práce zahrnuje obsáhlý soubor obrazových příloh s fotografiemi nalezených erbů. Jedná o 72 znaků, obrázky dvou dalších znaků jsou číslovány římskými číslicemi a převzaty od R. Šulce. Pro orientaci ve znakové příloze slouží číselné označení obrázků uvedené u příslušného textu. Fotografické obrázky jsou provedeny kvalitně a zdařile prezentují kulturní a estetickou kvalitu erbových památek. Některé z nich (mnohé ze znaků hrabat Šternberků, erb pánů z Landštejna, knížecí znaky Lichtenštejnů, znaky hrabat Kolovratů a znak Laudonův) dosahují výrazně uměleckého provedení a přímo symbolicky reprezentují moc a bohatství svých nositelů.

Ke stylistické a gramatické podobě práce nemám připomínky. Kromě několika drobných překlepů jsem neshledal žádné gramatické či slohové poklesky. Jazyková redakce byla tedy zjevně provedena v patřičné kvalitě.

Na závěr mohu s potěšením ocenit systematičnost průzkumu terénu, jehož rozsah si z hlediska počtu nálezových míst vynucoval značné množství času, pozornosti i finančních nákladů, a také poctivou snahu zadané téma co nejlépe zpracovat. Student Michael Bánský zvládl nároky kladené na závěrečnou práci v bakalářském studijním oboru *Prezentace a ochrana kulturního dědictví* ve výborné kvalitě, a proto doporučuji jím předloženou bakalářskou práci k obhajobě. Práci hodnotím stupněm

V Praze 22. května 2021

prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.